

8 tips voor een effectief veiligheidsbeleid onderwijs

Werknemers met een publieke taak krijgen geregeld te maken met agressie en geweld tijdens het uitvoeren van hun werkzaamheden. Dit is onacceptabel. Werknemers met een publieke taak moeten – gezien hun maatschappelijk belangrijke taak – zonder beletsel en zonder enige vorm van drang en dwang hun werk kunnen uitvoeren. Om dit te bereiken heeft de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties eind 2007 het programma Veilige Publieke Taak geïnitieerd. Doelstelling van het programma is dat in 2014 alle sectoren van de publieke taak een substantiële vermindering van het aantal voorvallen van agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak laten zien. Het programma stimuleert werkgevers tot het voeren van een effectief veiligheidsbeleid.

Effectief veiligheidsbeleid

Met het programma Veilige Publieke Taak van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties wil het kabinet agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak bestrijden. Aangifte doen bij de politie en een snelle reactie naar de dader ('Iik -op-stuk-beleid') zijn hierbij essentiële maatregelen. Deze effectieve en snelle afhandeling van agressie en geweld vraagt om samenwerking van alle betrokken partijen: werknemer – werkgever – politie – Openbaar Ministerie. Belangrijk is dat overal zoveel mogelijk op een eenduidige en daadkrachtige wijze wordt opgetreden, zoals door grenzen aan agressief gedrag te stellen, met aangifte doen, het verhalen van de schade en het eisen van hogere straffen. Een effectief veiligheidsbeleid door werkgevers en de eenduidige landelijke aanpak van politie en Openbaar Ministerie dragen hier aan bij. Het uitgangspunt van het veiligheidsbeleid is en blijft dat nooit wordt toegegeven aan agressie en geweld.

Cruciaal bij de uitvoering van het programma is een actieve rol vanuit de werkgever in de vorm van duidelijke normen, heldere procedures en ondersteuning, begeleiding en opvang van werknemers die geconfronteerd zijn met agressie en geweld. De maatregelen die een werkgever kan nemen hebben betrekking op het voorkomen van agressie en geweld, het voorbereiden op eventuele voorvallen van agressie en geweld, een reactie geven op een voorval en het begeleiden van slachtoffers na een voorval.

Het programma Veilige Publieke Taak beveelt acht maatregelen voor een effectief veiligheidsbeleid aan:

1. Laat externen weten wat uw organisatienorm van acceptabel gedrag is.
2. Stimuleer dat uw werknemers elk incident van agressie en geweld melden.
3. Registreer alle incidenten van agressie en geweld tegen uw werknemers.
4. Train uw werknemers in het voorkomen van en omgaan met agressie en geweld.
5. Reageer binnen 48 uur naar de dader die agressie en geweld heeft gebruikt tegen uw werknemers.
6. Bevorder het (laten) doen van aangifte van strafbare feiten.
7. Verhaal de schade op de dader.
8. Verleen nazorg aan werknemers die slachtoffer zijn van agressie en geweld.

Wat betekenen deze maatregelen in de context van het onderwijs?

1. Laat externen weten wat uw organisatienorm van acceptabel gedrag is

In deze samenleving waarin we worstelen met wat we van elkaar mogen verwachten, waar de grenzen liggen, waar ruimte blijft voor persoonlijke ontwikkeling en grenzen opzoeken, kan het onderwijs niet anders dan zich positioneren: stelling nemen in de minisamenleving die ze vormt, liefst in samenspraak met de betrokkenen en die stelling/houding communiceren naar alle partijen. En dat met een doelgroep die zich in verschillende ontwikkelingsfasen bevindt, waar het brein nog volop in ontwikkeling is en verkenning en aftasting van grenzen inherent is aan groeien. Grensoverschrijding is daarmee nog niet meteen crimineel gedrag. Het onderwijs is met andere woorden het speelveld waarbinnen jongeren aan hun persoonlijke ontwikkeling kunnen werken. Het is aan de school om de gangbare normen vast te stellen, te expliciteren, actief uit te dragen en levend te houden onder personeel, leerlingen en ouders.

2. Stimuleer dat uw werknemers elk incident van agressie en geweld melden

Een incident heeft vaak ernstige gevolgen voor het gevoel van veiligheid, zowel voor de actief betrokkenen als de omstanders. De impact ervan is vaak groot op werk en privéleven. Als er in school geen zicht is op wat zich in en rond het primaire proces voordoet aan incidenten waarbij de veilige publieke taak in het geding is, kan niet adequaat worden gereageerd en kan er geen beleid op worden ontwikkeld.

3. Registreer alle incidenten van agressie en geweld tegen uw werknemers

Het registreren van incidenten kan beleid voeden: op basis van het meten van incidenten kunnen de juiste preventieve en corrigerende maatregelen worden geformuleerd. Daarnaast is incidentregistratie ook vooral bedoeld om te leren van elkaar: welke reacties/interventies zijn mogelijk bij incidenten, waarom en met welk effect? Door de bespreking van incidenten wordt bijgedragen aan een professionele cultuur waarin transparantie/onthulling en feedback mogelijk zijn.

4. Train uw werknemers in het voorkomen van en omgaan met agressie en geweld

Veel incidenten kunnen worden voorkomen door een professionele reactie. Vaak gaat er een traject vooraf aan het incident waarin een jongere zich niet erkend voelt, zich afreageert na eerdere frustraties enzovoort. Vaak weerspiegelt de manier waarop docenten met hun leerlingen omgaan de schoolcultuur. En dus ook de manier waarop het management met zijn docenten omgaat en hoe docenten met ouders omgaan. Reflectie op eigen gedrag, expliciteren op alle niveaus wat gangbare omgangsvormen zijn en hoe die bijdragen aan een prettig en veilig klimaat en het borgen daarvan, vormen het fundament van een prettig pedagogisch klimaat. Trainingen 'Omgaan met agressie' zijn belangrijk om docenten beter toe te rusten.

5. Reageer binnen 48 uur naar de dader die agressie en geweld heeft gebruikt tegen uw werknemers

Geef duidelijke reactie richting de dader. Confrontaties aangaan met leerlingen is niet altijd gemakkelijk, zeker als het leerlingen betreft waar docenten geen relatie mee hebben doordat ze er geen les aan geven. Het is vaak gemakkelijker weg te kijken als leerlingen grenzen overschrijden, dan de confrontatie aan te gaan. Jongeren en volwassenen hebben het nodig dat normen en afspraken telkens opnieuw worden geëxpliciteerd, nageleefd, en geëvalueerd. Het management heeft daar een voorbeeldrol in.

6. Bevorder het (laten) doen van aangifte van strafbare feiten

Soms doen scholen geen aangifte omdat ze denken dat dit hen een slechte naam bezorgt. Soms durven docenten geen aangifte te doen, omdat ze bang zijn voor reacties van leerlingen en ouders. Dit vergroot het gevoel van onveiligheid. Bij incidenten waar politie en justitie in beeld komen, kan een school erg veel baat hebben bij structurele afspraken met partners en/of politiecontactpersonen. Vaak voorkomt dit communicatieve misverstanden door de verschillende referentiekaders die scholen, politie en justitie vanuit andere taakstellingen hebben.

7. Verhaal de schade op de dader

Omdat we in het onderwijs te maken hebben met jongeren betekent financieel verhaal halen bijna altijd dat daarvoor bij de ouders moet worden aangeklopt. Dat is in veel gevallen wel nodig, maar het is de vraag in hoeverre dit de jonge dader raakt. Wellicht is het pedagogischer om te zoeken naar wegen waarbij de dader – hoe dan ook – immateriële schade moet vergoeden naast de financiële schade.

8. Verleen nazorg aan werknemers die slachtoffer zijn van agressie en geweld

De school gaat vaak al weer snel over tot de orde van de dag, terwijl er voor betrokken werknemers veel veranderd is en soms hun gevoel van veiligheid op de werkplek is verdwenen. In protocollen kan worden opgenomen op welke manier de nazorg is geregeld, bijvoorbeeld door zaken op te nemen als gesprekken met schoolleiding, een extern begeleidingstraject en/of supervisie. Ook als de betrokkene aangeeft geen ondersteuning nodig te hebben, is het goed dat na verloop van tijd weer eens te checken; de behoefte aan support/supervisie kan in de tijd veranderen.

Uitgebreide informatie over de acht maatregelen voor alle sectoren staat in de *Handreiking Agressie en Geweld*. Meer informatie over opvang en nazorg vindt u in de *Handreiking effectieve opvang na schokkende gebeurtenissen*. Beide uitgaves kunt u aanvragen via *Expertisecentrum Veilige Publieke Taak*, Lange Voorhout 13, 2514 EA Den Haag, t. (070) 376 57 00, www.evpt.nl, info@evpt.nl